

ОДЕЩИНА

(СТЕНД 27)

У верхній частині стенду розміщена карта–схема Одещини, на якій умовними знаками позначені селянські повстання з назвою населеного пункту і року, в якому відбувались повстання, наявні в повітах підпільні повстанські організації, повстанські загони, райони, охоплені стихійними виступами (волинками), та райони, де діяли загони самооборони. В центрі стенду, обведені червоною рамкою, подаються статистичні дані про кількість вище описаних утворень, що діяли в губернії.

Одеська область була створена в лютому 1932 р. під час обласного поділу України. Область змінювала свої кордони і зменшувалась — перший раз у зв'язку зі створенням Миколаївської області в жовтні 1937 р., вдруге — у зв'язку зі створенням Кіровоградської області в січні 1939 р. і третій раз — у зв'язку зі створенням Херсонської області в травні 1944 р.

До 1917 р. Одеса була великим торгівельним і портовим центром. Особливо був розвинутий експорт хліба та імпорту товарів з країн Близького Сходу.

Українці Одеси із захопленням сприйняли проголошення Української Народної Республіки. Однак налагодженню державного життя завадили різношерстні, передусім більшовицькі, окупанти. Для боротьби з українцями Одещини комуністи широко використовували іноземних найманців. Ось як виглядала Одеська «Красная Гвардия».

СООБЩЕНИЕ О ПРИБЫТИИ В ФЕОДОСИЮ ИЗ ОДЕССЫ ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНЫХ ЧАСТЕЙ КРАСНОЙ ГВАРДИИ

25 марта 1918 года

Петроградское телеграфное агентство

Харьков.

25 марта (ПТА)

В Феодосию прибыла со своим штабом Одесская Красная Гвардия. Город принял интернациональный характер.

Расхаживают вооруженные китайцы–большевики из отряда международной гвардии. Масса румын, сербов и других народностей. Прибыли румынские части, ушедшие из Одессы ввиду приближения неприятеля.

(Надруковано у збірнику: Гражданская война на Украине (1918–1920). Сборник документов и материалов в трех томах, четырех книгах. Т.1. Кн.1. — К., Изд-во «Наукова думка», 1967, с. 75.)

А в іншому документи сказано про це ще відвертіше:

«Наша социалистическая армия является в полном смысле слова интернациональной.

Кроме крупных чехословацких сил в наших рядах сражается также немало германцев, мадьяр, австрийцев».

(Там же, с.63.)

Крім російських «червоних» та «білих» загонів, у період 1917–1920 рр. Одесу періодично займали англійські, французькі, грецькі та інші війська. Така ж ситуація в цей період була і в інших містах, що належали до Одеської губернії — Миколаєві, Херсоні, Єлисаветграді (сучасний Кіровоград). Це не сприяло утвердженню української влади та ускладнювало боротьбу патріотичних сил Одещини за визволення краю від іноземних окупантів.

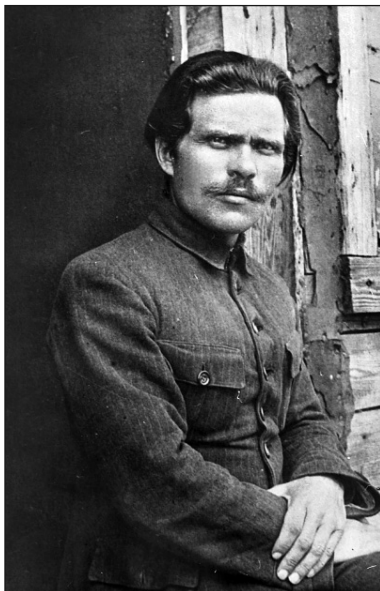
Збройні формування Антанти підтримували російських чорносотенців. Білогвардійські каральні загони, як і більшовицькі, придушували селянські виступи і грабували українське село. Тому селянство Одещини масово вливалось у загони Махна і Григор'єва і вело збройну боротьбу з інтервентами.

Активізується і діяльність партій та політичних організацій різних відтінків. Серед російськомовного населення Одеси, Миколаєва, Херсона і Єлисаветграда великий вплив мали російські монархічні організації. В Єлисаветграді «Союз Русского Народа» разом з есерами та меншовиками створює антибільшовицькі загони самооборони. У загонах беруть участь робітники єлисаветградських заводів та повстанський загін отамана Кульчицького. Вони зупиняють військові ешелони і роззброюють більшовицькі частини.

На початку травня 1919 р. бійці 6-ї більшовицької дивізії повертають свою зброю проти комуністів. Григор'євці розстрілюють чекістів і своїх

Григор'єв (ліворуч) і Антонов–Овсієнко Знам'янка 1919 р.

Нестор Іванович Махно
1922 р.

Махновці
Одещина, 1919 р.

дивізійних комісарів і з Єлисаветградщини розпочинається Григор'євське повстання, яке охоплює Одещину і весь південь України. Начальником штабу військ Григор'єва був Ю. Тютюнник.

На Одещині, Херсонщині, Миколаївщині і Катеринославщині відбувається масовий перехід більшовицьких гарнізонів і полків на бік повстанців. Повстання поширюється на Полтавщину, південну частину Катеринославщини, Поділля і Київщини.

11 травня Білоруська більшовицька бригада і 1-й селянський полк (Казакова) підняли повстання проти більшовиків в передмістях Одеси. До повсталих солдатів масово приєднувалось українське селянство. Повстанські загони захопили Ананьїв, Кодим, Акаржу, Іванівку, Балтський повіт, розгромили більшовицькі частини в Любашівці. До повстанців приєднався гарнізон Балти. Григор'єва підтримала команда бронепοїзда «Черноморець», 2-й полк Таращанської дивізії. 16 травня повстали матроси Очакова. У Херсоні владу захопили ліві есери, на їх сторону перейшов міський гарнізон і 2-й полк імені Дорошенка.

Найбільш повстанськими на Одещині в 1919 р. були райони Херсонщини і Миколаївщини. Тут чисельність українських повстанців разом з повсталими німецькими колоністами досягла 40 тисяч. Активно діяв отаман Херсонщини Лихо (Боднарук). У травні–червні 1919 р. загальна чисельність повсталих проти більшовицької влади по всій Україні становила біля 100 тисяч. У цей час Північну Таврію контролювали загони Махна (20 тис.).

Перед більшовиками стояла загроза переходу військовослужбовців окупаційної армії на бік Григор'єва. 18 травня «Совет Оборони Советской Украины» проголосив терор проти партій українських лівих есерів і українських соціал-демократів «незалежників», які надихали та очолювали повстання.

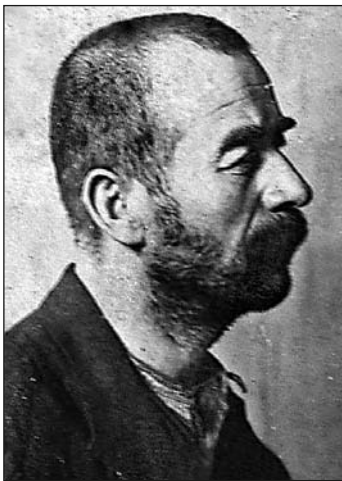
На придушення повстання більшовики мобілізували всі військові частини, що складались з великоросів. Додатково з Росії на Південь України було перекинуто ще 10 тис. війська. На жаль, через політичні розбіжності та особисті непорозуміння керівників не відбулось об'єднання повстанських армій Махна та Григор'єва, і воно зазнало поразки.

З 21 липня по 13 серпня 1919 р. в Одеському повіті відбувається повстання німецьких колоністів, викликане продрозверсткою і мобілізацією в Червону армію. Повстання було підготовлене «Союзом німців-колоністів Чорномор'я». Центр повстання був у колонії Грос-Лібенталь. Були створені загони в колоніях Мангеймі, Бадені, Зельці, Страсбургзі і Кадені. Одночасно в районах Біляївки, Балти, Тилигуло-Березівського лиману повстали українські селяни. Повсталих українців і німців підтримали болгарські колоністи сіл Татарка, Болгарка, Аккаржа, Северинівка, Буялик. Повстале село старобрядців Плоске протягом 7-ми днів стримує наступ 3-х частин Червоної Армії. В кінці липня повстали захоплюють Овідіопіль та підходять на відстань 7-ми кілометрів від Одеси.

На Одещині сильні позиції займав і український повстанський рух. Із 10 тис. мешканців с. Холодоси (Єлисаветградщина) все доросле чоловіче населення воювало на боці Директорії УНР. З цього села вийшло 10 відомих українських повстанських отаманів.

У формуванні українських повстанських загонів на Одещині брали активну участь організації «Селян-землевласників».

У період 1918–1919 рр. значна частина молоді Ананьївського повіту симпатизувала Директорії УНР на чолі з С. Петлюрою. В Балтському повіті повстанські загони діяли в селах Обжила, Лесничівка, Перейма та ін., З мешканців цих сіл формував свої сотні отаман Заболотний.

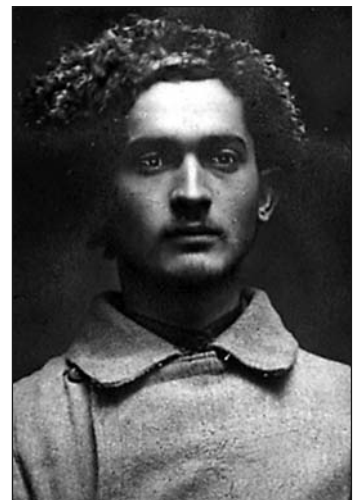
Отаман Волинець — діяв на Поділлі й Одещині

Махновці
1920 р.

Поручник Чехович (Гуляй-Біда), начальник штабу Наддністрянської повстанської бригади Південної групи військ УНР
1921 р.

Мачушенко Володимир Сидорович — повстанський отаман, член УЦРади. Брав участь у боях під Одесою. За фахом банкір. Емігруючи у Польщу, вивіз запаси Союзбанку та передав їх на зберігання у польський банк. За його голову більшовики встановили винагороду у 10 тис. золотих рублів, але задоволились розстрілом дружини

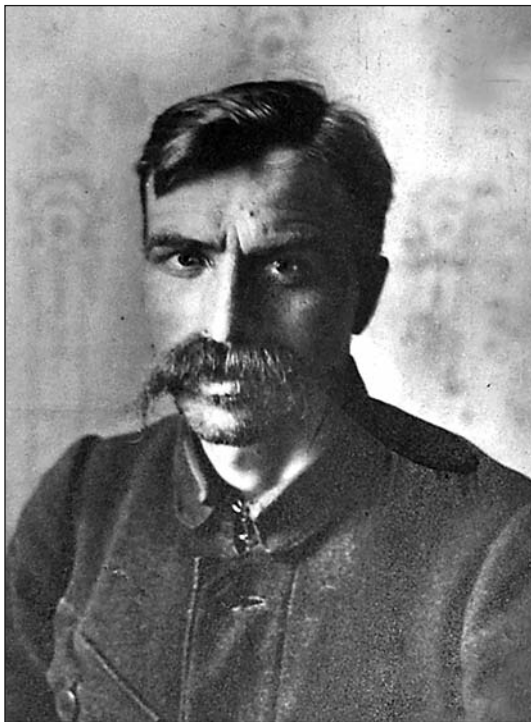
ДАВО, ф. П-29, оп. 1, спр. 609, арк. 79.

В інших селах повіту формувались та діяли чисельні загони Пшеничного, Сороки.. В 1918–1919 рр. опорним пунктом українських повстанських загонів було містечко Березівка, тут в 1920 р. з місцевого селянства був сформований повстанський загін. У районі Голованіська діяли ряд повстанських загонів, які очолювали Бабій, Притуляк, Чорний Ворон. Значна кількість повстанських загонів діяла і в інших повітах.

6 квітня 1920 р. розпочалось повстання кінної бригади ЧУГА і Чорноморського полку в Тирасполі. Вони визволили від більшовиків Ананьїв і Ананьївський повіт. Повстанці Чорноморського партизанського коша отамана Пшоника діяли в районі Ананьєва до листопада 1920 р, а повсталі частини ЧУГА перейшли на Поділля, об'єднавшись з військами УНР — учасниками Першого Зимового походу.

22–23 квітня 1920 р. повстанці отамана Заболотного і Пшоника разом з учасниками Зимового походу Армії УНР розгромили більшовицькі частини і визволили Любашівку, Бірзулу и Балту. Загін Заболотного виріс до 2 тис. повстанців та об'єднався з загonom Кощевого (500 бійців) для походу на Саврань.

З травня 1920 р. проти більшовицьких окупантів почала активні дії Степова повстанська дивізія отамана Блакитного — К. Пеструшко (5–7 тисяч бійців, 25 кулеметів, 2 гармати), яка об'єднала близько 30–ти місцевих повстанських загонів. Літом 1920 р. вона проводила рейди в районі Кривого Рогу — Александрії — Єлисаветграду. Разом з Степовою дивізією діє і Александрійська повстанська дивізія отамана Хмари (до 2 тисяч повстанців, куди входили загони отаманів Хмари,

Андрій Гулий—Гуленко
генерал—хорунжий Армії УНР,
командувач повстанськими військами
в Катеринославській губ., емігрував.
1921 р. — начальник штабу
Південної групи військ Армії УНР.
У 1922 р. повертається
в Україну, де був заарештований
Одеським відділом ОДПУ,
25.07.1925 р. Харківським ОДПУ
засуджений до 10 р.,
подальша доля невідома
ГДА СБУ в Одеській обл., спр. 12311—П.

Командир Бессарабської повстанської групи
генерал—хорунжий Андрій Гулий—Гуленко (в центрі)

Одеські комсомольці вирушають на боротьбу з повстанцями
1920 р.

Клепача, Лютого, Гнибиди). Це формування підтримувало зв'язок не тільки з штабом Головного Отамана С. Петлюри, але й з Махном. У травні і червні 1920 р. відбувається ще два повстання німецьких колоністів у Менгеймській волості. Їх підтримали українські і болгарські села Одещини.

У боротьбі з повстанським рухом більшовики використовували і кримінальних злочинців м. Одеси, «...что говорит о тесном духовном родстве мира профессиональной преступности и мира строителей «светлого будущего»».

(Бабушкин Л. Жизнь и смерть Миши Япончика. Газета «Еврейские вести», № 11–12 (103–104), июнь 1996 г., с. 14).

Як стверджують чекістські документи, «уголовно–деклассированного» елементу в Одесі було 40 тисяч. У 1920 р з цих бандитів більшовики створили 54–й Всеукраїнський полк під командуванням відомого гангстера Міші Япончика (Михайла Вінницького). Незабаром одеських нальотчиків було послано у Балтський повіт для придушення селянського повстання. Однак після перших пострілів українських повстанців М. Япончик зі своїми «комунарами» захопили порожній ешелон, що стояв на станції, та паровоз і втекли назад до Одеси.

На території Одещини діяли українські патріотичні організації: СВУ, «Просвіта» та інші. Були також осередки «боротьбистів», «укапістів», «смільчаків».

Після створення в Києві Цупкому, на Одещині починають діяти повстанські комітети і штаби. Херсонський повстанком діє спільно з Катеринославським і має у своєму підпорядкуванні 12 тис. повстанців, якими керує отаман Пастушко.

Після першого Голодомору 1921–1923 рр. та проголошення політики НЕПу інтенсивність дії повстанських загонів знизилась, але осередки українських організацій, повстанських комітетів та штабів продовжували діяти, незважаючи на масові репресії і більшовицький терор.

З міст Одещини починаються масові арешти українських підпільних повстанських організацій: арештовано членів УНЦ (Український національний Центр), основним контингентом якого були вчительські кадри. У 1931 р. по цій справі було арештовано 100 осіб у Єлисаветграді і повітах; по справі «Чорні павуки» (духовенство Української Автокефальної Церкви, арешти якого розпочалося у 1929 р.); по справі «Весна» (військово–офіцерська організація), до якої входили інженерно–технічні кадри, медичний персонал. Нараховувала у своєму складі до 1000 осіб, з яких у 1931 р. чекістами було арештовано 75 осіб).

Чекістські документи з початком суцільної колективізації фіксують масовий активний і пасивний спротив: 1930 р. Балтський район — збройне повстання ряду сіл; Біляївський район — збройне повстання всіх сіл Придністров'я; у 1924 р. на перегоні між станціями Мардарівка і Чубівка висаджено в повітря московський пасажирський поїзд

ім. Ілліча; 1931 р. — збройне повстання у містечку Волгуцулове та приміських селах Водотранспортного району Одеси; 1931 р. в Ульяновському районі діють місцеві повстанські загони Білецького, Підкови і Едока; В 1930 р. в селах Миколаївка, Василівка і Капітанівка Андрієво–Іванівського району вибухнуло селянське повстання проти радянської влади; Троцький район — у 1929 р. підірвано будинок культури під час зборів; 1931 р. по всіх селах Доманівського району стихійні виступи селян («волинки») з фізичними розправами над комуністичним керівництвом, «волинки» придушують військами; 1929 р. збройне повстання у с. Дольник 1 Іллічівського р–ну Одеси, повстання підтримали робітники одеських заводів. У всіх районах Одещини, Херсощини, Миколаївщини, Єлисаветградщини вивчені документи фіксують в 1918–1932 рр. збройні селянські повстання і стихійні виступи селян («волинки»). Часто селянські виступи супроводжувались фізичною розправою над комуністами.

На стенді представлені матеріали справи молодіжної учнівської підпільної організації, що діяла на Миколаївщині, зокрема, виготовлена учнями одна з 7–ми листівок та газета з закликом «запалити полум'я під ногами п'яних комуністів»

Двоє селян Первомайського району Миколаївщини — 64–річний Анастасєв Спиридон і 17–річний Данильченко Григорій складали та переписували листівки і розклеювали по селах. Як вказано в постанові про арешт: «...они изготовляли и распространяли листовки К.Р. (контрреволюційного. — Авт.) характера, направленные к срыву хлебозаготовок и других кампаний, проводимых соввластью».

У віршованій формі селяни описують важке життя селян напередодні Голодомору.

Статистичні дані про національно–визвольний рух 1917–1932 рр. на Одещині

1. Кількість підпільних організацій та їх осередків — **72**
2. Кількість повстанських загонів — **188**
з них: відомих — **72**
невідомих — **116**
3. Кількість селянських повстань — **57**
1918–1924 рр. — **38**
1928–1932 рр. — **19**
4. Кількість районів, охоплених стихійним виступами селян (волинками) 1928–1932 рр. — **46**
з них з фізичною розправою над радянським керівництвом — **13**
5. Кількість волостей, де діяли антибільшовицькі загони самооборони 1917–1920 рр. — **18**

5

5.

По настоящему делу в качестве обвиняемых проходят 278 чел., которые и преданы суду.

Постановлением ОГЧК 195 чел. осуждены: 125 чел. к расстрелу, 34 чел. в конц. лагерь на 5 лет, 33 чел. в конц. лагерь на 3 года, 2 подростка направлены в коллектор для малолетних преступников, 1 чел. лишен права работать в органах ЧК и Особ. отделах. Дано в отношении одного человека выделено и возвращено в Первомайское УЧК для исследования, 82 чел., как непричастные к делу, освобождены и в отношении их дело прекращено.

Дело отнесено к особому архиву и технически оформлено в 15 томах:

правка по делу и дубликат справки.
установление ОГЧК от 14.XII.1921 г.
родствен. материалы на обвиняемых.
материалы, подтверждающие обнару-
женные у обвиняемых.
центурные материалы.
родствен. и исполнительная переписка

ОТДЕЛЕНИЯ 8

Григорьев
/ГРИГОРЬЕВ/
Лихо
ГЕ. ЛЖ/

ОТДЕЛЕНИЯ

1937 г.

Отаман Боднарук Кирило (Лихо) вбитий при арешті.
По справі Первомайської повстанської організації заарештовано 278 осіб, 125 з них розстріляно 1922 р.

ГДА СБУ у Миколаївській обл., спр. 4676. Публікується вперше.

Товаришу Придсілатилі
Уезд-Чека Первомайського Повіту.

Звиртаюсь до Вас як до голови такого великого страшного а в купі з тим справедливого державного органа в повіті, і гадаю що Ви як соціаліст і взагалі людина ідеїна зє мною погодитись. Даю Вам коротку автобіографію я син бідного селянина безумовно українця, а тому служу в армії У.Н.Р. Ни дуже давно виїхав із заслону як всеукраїнскій інформатор /о цім Ви можете узнати всеукраїнскі чрезвичайні кометії, а тудя попали мої катери. В звязку з моім приїздом на Херсонщину заарештовано по виклепу Вашого співробітника злодія Остапенка багато ни вїдїх людей, але ни маючі нравственої сили прийняти в житя цїх людей на свою совість, я прошу вас в ходатаєстві Вашім перед Губ-Чека о їх звільнені, а всею чергу я Вам скажу що моя праця на Україні бідьше провадитчєв ни буде і я сам вїезжаю за кордон. В моім вїзді я Вас запиняю і гадаю, що Ви знаючі мене як українця і знаючі всі мої події на Чигаринщині, та Черкасєщині надїюсь повірите мінї я хочє перїшити справу самим мирним шляхом. При цім скажу, що до мене приходила де кілька разів делегація від Вашого уряду щоб я амністїровавєя але бачучє до чого Ви дошли, і хто зараз у владя тіж поміщики, котрїх ми в купі з вами ни так давно били, зараз ще хотят, те і роблят. А як заступник бідного люду ни маю стїльки сили волі, щоб примуєити себе з ними погодитьє. Вприклад даю факт приїзд у Ваш повіт поміщєє Фаньки котра зараз видносєця до сєлян є самою реаксєонерною репрєсїєю.

А в разі коли на мого листа ни буде зєвнута увага і люди ни будут звільнені, то в сїмом близьком часі тут буде функціонїровати терористичнїй відділ і я персональнє вїєстужаю до праці активнє.

Потім прошу зєвнути увагу на таку річ. В 1920 році коли м. Голта була занята армією У.Н.Р. під командою генерала ОМІЛІ-НОВІЧА-ПАЧЛЕНКО, по моім ходатаєстві було звільнено де кілька Ваших активних працевникєв, на приклад коменд. е. та інші, о цім прошу запитати тов. Гладкаго-залізничника.

С пошаню Всеук-інформатор і
Командуючі повстанцями Херсон-
щини Отаман ЛИХО / Боднарук. /

Звернення отамана Лихо (Боднарука) до Первомайського повітового ЧК
1920 р.

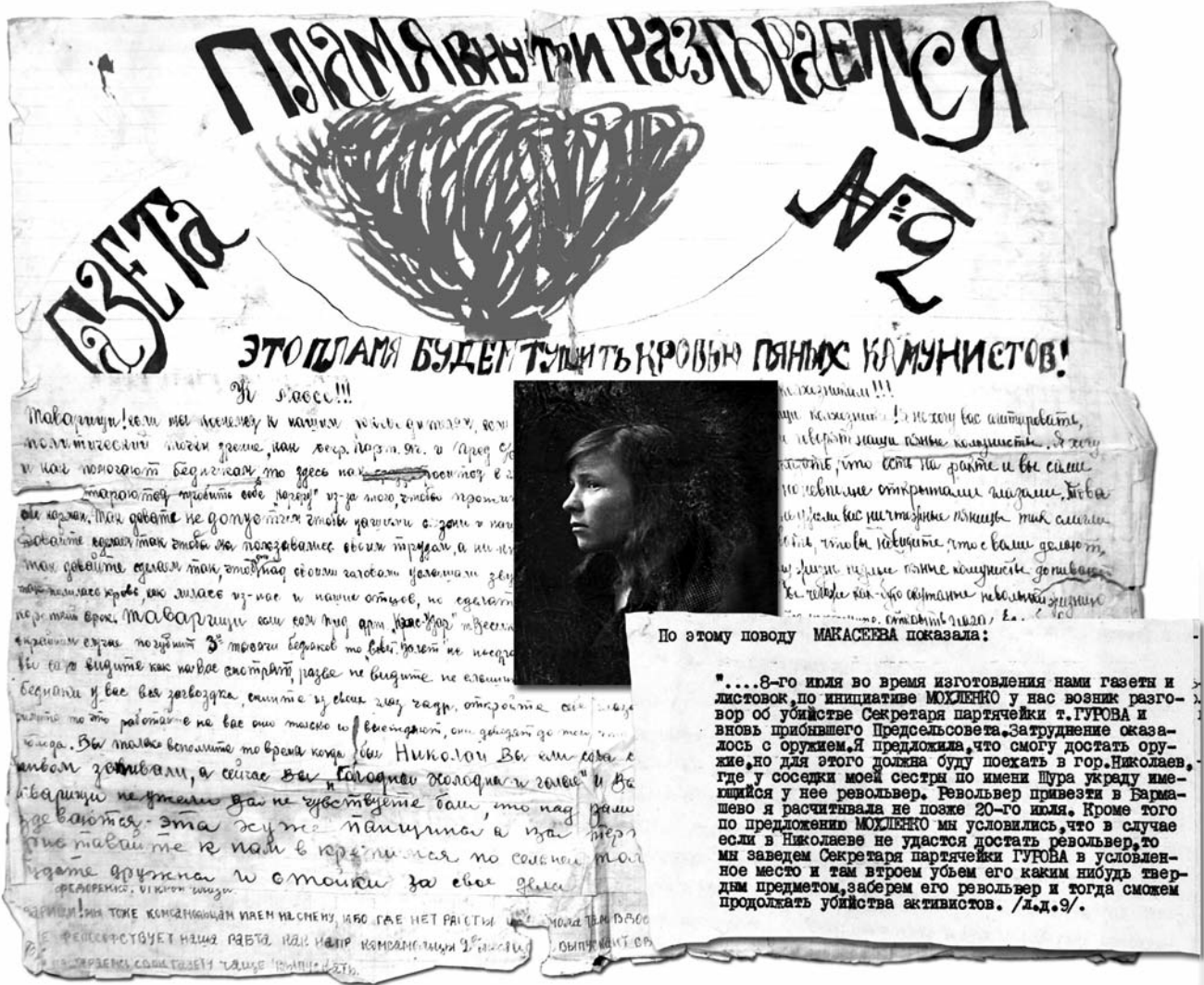
ДАМО. ФР. 5859, оп. 2, спр. 6645, арк. 7. Публікується вперше.

Стихийний виступ (волинка) селян с. Дорожинка Первомайського р-ну. Розігнано колгосп, повернуто майно розкуркуленим, фізична розправа над керівництвом і міліціонерами. Учасників — 600 чол. Репресовано 14 чол.

На фото учасники та керівники виступу. 1930 р.
ДАМО, ф. Р-5859, оп. 2, спр. 6392. Публікується вперше.

Підпільна молодіжна організація учнів 7-го кл. школи с. Бармашове Баштанського р-ну.

Випустили 2 газети, 17 листівок і розробили план убивства 3-х комуністів села.

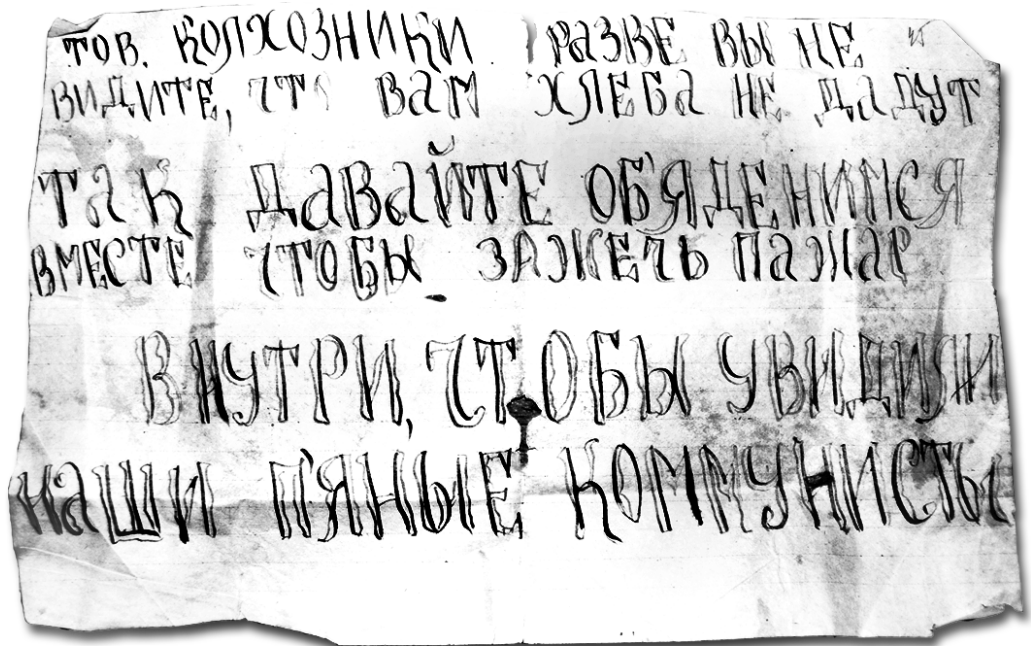
На фото одна з учасниць Євгенія Макасеєва

1932 р.

ДАМО. Ф. Р-5829, оп. 2, спр. 6398. Публікується вперше.

Одна з 7-ми листівок підпільної організації учнів 1928 р.

ДАМО. ФР. 5859, оп. 2, спр. 6398, арк. 45. Публікується вперше.

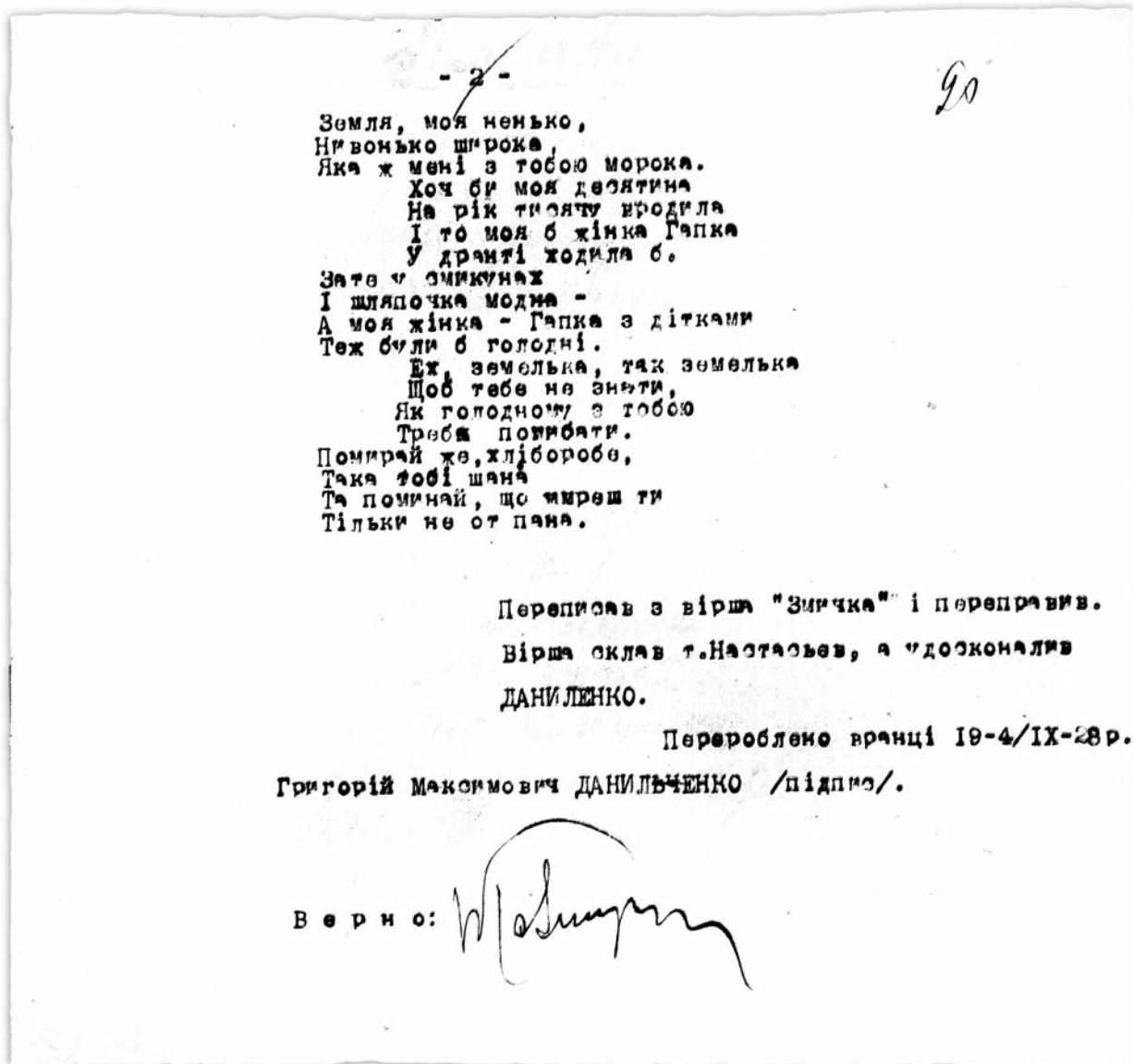

19-4/IX-28 док.

Кочина
сидити
випроводити
це є народна
кличка.
ср. Іван. Мрава

З М И Ч К А.

Фотографії немає,
Музика не грає,
А хліборобів мучає голодом кара.
У Мостовському Сельхозбанку
Народ молиться із ранку,
Всяк порожній мішок носить
І в правління хліба просить.
Не голодний все народ -
Різних націй і пород.
Толпа двігалась, як море,
Бо усім бач хліба горе.
Ви забрали в нас пшеницю
Та вивезли за-границю,
Ви забрали жито і ячмінь,
А ми ходим так, як тінь.
Кожний день в вас хліба просим
Та порожній мішок носим.
Ви даєте нам ответ:
Що в вас для нас муки - нет.
Пропадайте ви голодні,
Бо ви нам тепер не годні
Наступає толпа шмат,
А із боку, дивись, ступно.
Ці ті всі, що земельку мають
Та із голоду пропадають.
Толпа добрада охоти
Взять заправа ч роботу.
Тут замітив заправило -
Закричав: "щоб зараз мука б"ла",
То це слово як сказав,
А сам п"ятки показав.
Отак-то вам, хлібороби -
Не землі вам, а хороби
І тепер така вам шана
Гірш, як колись було у пана.
Був під панською рукою
Та не ходив за мукою,
А тепер всі землі наші -
Нема мукит нема паші.
І свободний громадянин
Захватив свободу - так хотів,
Лісай в петлю, як хотів.
Колісь так свиня робила,
Як під дубом корінь рила,
Підруб корінь - древо всохло,
А потом свиня подохла.
Ця жизнь зветься на бумазі,
Що з городом змичка -
Чи то єсть такий закон,
Чи панська привычка.
Бо як був я панський рад,
То не був я не сит і слаб -
Став свободним громадянином
І валяюсь по-під тучом.
Україно, моя ненька,
В тебе хліба є не хменька,
В тебе хліб є і до хліба -
Все є в тебе, ненько.
Розкажи нам, Україно,
Як рідная мати,
Де дівалоось добро наше,
Кого награждають.
Твое племя з голоду здихає,
А город з боку село обмикає,
Городські мужики галіфе носять,
А деревенські люди всі хліба просять.
На городських хінках - плаття модні,
А селянський ввесь нарід
Вдається голодний.

Один з віршів селян Первомайського р—ну Миколаївщини Анастасьєва С.Ф. і Данильченка Г. М., про голодне життя селян. Цей та інші вірші двоє селян переписували і розклеювали по селах 1928 р.

ДАМО. ФР. 5839, оп. 2, спр. 5881, арк. 89–90. Публікується вперше.

Найбільш відомі повстанські загони, що діяли на Одещині

1. Ангела	16. Завгороднього	31. Лотія	46. Притуляка
2. Антонова	17. Завдери	32. Лохматова	47. Пшеничного
3. Бабія	18. Завертайла	33. Лихо (Боднарука)	48. Пшоника
4. Блакитного	19. Зубка	34. Лютого	49. Рибака
5. Білецького	20. Ільницького	35. Ляшенка	50. Соколова
6. Волинця	21. Каменського	36. Марусі	51. Сороки
7. Гончаренка	22. Козакова	37. Махна	52. Такена
8. Гнибіді	23. Конашенка	38. Метелка	53. Терновського
9. Григор'єва	24. Кощевого	39. Мологи	54. Ткачука
10. Гулька	25. Копровецького	40. Око—Пастушка	55. Тютюнника
11. Гуляй—Гуленка	26. Кравціва	41. Підкови	56. Хмари
12. Дорошенка	27. Кравченка	42. Плесна	57. Чорного Ворона
13. Едока	28. Кульчицького	43. Полежаєва	58. Шкуро
14. Железняка	29. Клепача	44. Поплавського	59. Шоки
15. Заболотного	30. Коваля	45. Попова	

Список складений за Паспортами областей
ГДА СБУ. Ф. 13, спр.і № 465, № 473, № 476.

СОВ. СЕКРЕТНО

У С С Р ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ

Беляевский село Беляевка (наименование республики, край, области, округа) **Одесский вел.дор. с.Карпово** **35** **45**

наименование города, района (центр района) (наименование жел. дороги) (наимен. ближайшей ж.-д. станции) до ст. жел. дор. до респ., кр., обл. цент. (расстояние в км.)

1102 **14** **56869** **99,96** **5%** **верховое**

район, района в тыс. га (число сельсоветов) (посевная площадь в тыс. га) (%коллективизаций кол-во инд.хоз-в) (направление района)

Население в тыс.				Состав населения по национальностям в тыс.				Учебные заведения					
городского	Сельского	Итого	В том числе		Русских	Национальностей дальной республики	Национальностей народов СССР	Других национальностей	Количество	Высших	Средних	Неполно-средних	Низших
			Рабочих	Служащих									
?	38657	33677	7681	2000	2166	19129	10940	1392	Учебн. заведений	-	1	13	15
									Учащихся	-	590	3912	2155

Наименование предприятий, новостроек, разработок, характер производства и строительства	Количество		Количество совхозов, колхозов по их направлению и наименование МТС	Посевная площадь в тыс. га	Количество								
	Рабочих	Служащих			Рабочих	Служащих	Комбайнов	Тракторов	Лошадей	Крупн. рогат. скота	Свиней	Овец и коз	
Одесский водопровод - водонапорная станция	385	58	Колхозов зерн. - 34 Колхозов рыболов. 5 Опытная сельхозст.	47000	-	-	-	9	1523	6337	5978	6641	
Прочих мелких предприятий - 5	160	28	МТС - 2, из них: Червоноповстанская, Выгоднинская	95	130	5	-	-	5	-	-	-	
Геологоразведка "Укрнефть"	142	-	Совхозов - 5 зерновых - 4 животновод. 1	3119	600	70	16	19	540	1173	1244	808	

Краткая политическая и экономическая характеристика	Особенности района, города
<p>Летом 1919г. немцами водсками были оккупированы села: Беляевка, Ясски и Малки. Весной 1919г. Беляевка была оккупирована французскими войсками. Летом 1919г. против соввласти восстало немецкое население, возглавляемое кулацкой немецкой верхушкой, немецким офицерством, а также духовенством. Центром кулацкого восстания было немецкое село Выгода, где был создан повстанческий штаб. Летом 1920г. с румынской стороны было спровоцировано восстание против советской власти в с. Малки.</p> <p>В 1920г. во время сплошной коллективизации в районе были большие восстания, вонми были охвачены почти все села Приднестровья и часть глубинных немецких сел. Восстание возглавлялось кулаками, имевшими связь с Румынией и организовано было по заданию румынских разведорганов.</p> <p>После ликвидации кулацкого восстания в 1930-1931г.г. много кулаков из пограничных сел бежало в Румынию. Родственники бежавших использовались румынской разведкой для шпионской деятельности.</p> <p>В 1937г. в с. Ясски была ликвидирована к-р шпионская организация, состоящая из родственников бежавших кулаков и возглавляемая председателем посевного сельсовета НИКОЛАЕМ, группа вела связь по селам: Граденица, Троицкое, Беляевское и гор. Одесса.</p> <p>Во время коллективизации было поднято восстание в с. Мантеи, возглавляемое местным кулацким элементом, имевшим связь с германскими консулами в г. Одессе.</p> <p>В 1937г. в с. Мантеи была вскрыта к-р фашистская организация, руководимая немецким консулом гор. Одесса.</p>	<p>Район бывший пограничный. До 1939г. граничил с Румынией.</p> <p>Район маларийный.</p> <p>ПРОДОЛЖЕНИЕ:</p> <p>В 1919-1921г.г. существовала нелегальная эсеровская группа, возглавляемая эс ром ИЛИИ. В 1930г. существовала группа "В" украин боротьбистов, возглавляемая немцем ИВАНОВИ.</p> <p>Беляевский район был временно оккупирован немецкими войсками 10.VI.41г. и освобожден 10.IV.44г. Во время прихода румыно-немецких немецкое население, проживавшее в колониях, имело большие привилегии со стороны оккупантов.</p> <p>В период оккупации в районе дислоцировалась румынская жандармерия, а в немецких колониях - немская.</p> <p>Остатки антисоветского элемента оккупанты использовали в качестве своих прислушников, члени их на административные должности и вербовали в качестве агентов.</p> <p>В районе учтено 171 чел. репатриантов. С места освобождения района в эмиграцию и осуждено 135 чел. из числа предателей, изменников и проагентов.</p> <p>Соединение района с областными центрами г. Одесса - Демидов, а также жел.дор. Одесса - Киев. Район также связан с областными центрами графией и телефонной сетью.</p>

ds октября 1950г. (дата составления)

Зам. нар. комис. по делам ПОДПОКОЗОВИНА *Л. Сидоренко* / М. ПУРПЕВ /

(подпись) (подпись) (подпись) НАЧ. ОД. ОБЛ. УМГБ / К А Н И Т А Н *Сидоренко* / АСТЕРХОВ /

Паспорт Одеской обл. Беляевский р-н. ГДА СБУ, ф. 13, спр. 465, арк. 4. Публікується вперше.